

Učebné osnovy predmetu viac ako peniaze

Názov predmetu	viac ako peniaze
Ročník	ISCED 2, ISCED 3
Časový rozsah výučby	1 - 2 hodiny týždenne, spolu 33 - 66 hodín
Stupeň vzdelania	ISCED 2 – nižšie sekundárne vzdelávanie ISCED 3 – vyššie sekundárne vzdelanie
Forma štúdia	denná
Vyučovacia jazyk	slovenský

Charakteristika vyučovacieho predmetu

Voliteľný predmet viac ako peniaze, rozvíja u žiakov spôsobilosti, ktoré sú potrebné pre orientáciu v súčasnom finančnom svete. Žiaci majú možnosť nadobudnúť znalosti, schopnosti a rozvíjať hodnotové postoje potrebné k tomu, aby mohli efektívne reagovať na osobné udalosti v neustále sa meniacom ekonomickom prostredí.

Opodstatnenosť vzdelávania v oblasti finančnej gramotnosti úzko súvisí s potrebou pripraviť žiakov na jednotlivé etapy života jednotlivca a rodiny v spoločnosti, na ktoré mu súčasné rodinné prostredie a obsah vzdelávania neposkytuje dostatok podnetov a príležitostí. Obsah vzdelávania a ciele vyučovacieho predmetu nadväzujú na Národný štandard finančnej gramotnosti, z ktorého vyplývajú ciele a výkonové štandardy.

Zaradenie predmetu do vyučovania vytvára predpoklady pre naplnenie Národného štandardu finančnej gramotnosti. Škola má možnosť vybrať si, do ktorého ročníka predmet zaradiť. Vhodné je zaradenie v jednom ročníku v rámci ISCED 2 a v jednom ročníku v rámci ISCED 3, rovnako je možné vyučovať predmet ako nepovinný.

Výučba bude realizovaná s podporou interaktívneho vzdelávacieho portálu, ktorý je prispôsobený potrebám žiakov na úrovni ISCED 2 a rovnako potrebám žiakov na úrovni ISCED 3. Osvojenie vedomostí a získanie spôsobilostí bude prebiehať formou online aplikácií, konkrétnych úloh z reálneho života, hier, cvičení, pracovných listov a aktivít realizovaných s konzultantom z finančnej inštitúcie. S podporou on-line vzdelávania bude mať žiak možnosť komunikovať na konkrétne témy s tútorom.

Ciele vyučovacieho predmetu

Predmet rozvíja schopnosť žiakov orientovať sa vo sfére peňazí, chápať potrebu zabezpečenia peňazí pre uspokojovanie životných potrieb, prijímať finančné rozhodnutia a finančnú zodpovednosť, plánovať tok peňazí a hospodáriť s nimi v každodenných životných situáciách.

Všeobecné ciele predmetu

Cieľom predmetu viac ako peniaze je, aby žiak vedel vysvetľovať príčiny a súvislosti z oblasti financií, kriticky a selektívne spracovávať informácie, diskutovať o nich a zaujímať k nim stanoviská. Žiak dokáže aplikovať vedomosti a zručnosti pri každodenných finančných rozhodnutiach a činnostiach.

Špecifické ciele predmetu

Žiak je schopný:

- porozumieť základným pojmom v oblasti sveta peňazí, vedieť ich používať,
- nájsť, kriticky vyhodnotiť a použiť finančné informácie,
- poznať základné pravidlá riadenia vlastných financií,
- naučiť sa rozoznávať riziká v riadení vlastných financií,
- stanoviť si finančné ciele a napláňovať si ich dosiahnutie,
- rozvíjať potenciál získania vlastného príjmu a schopnosť šetriť,
- vyhľadávať a efektívne používať finančné služby,
- plniť svoje finančné záväzky,
- porozumieť a orientovať sa v zabezpečovaní základných potrieb,
- vysvetliť význam financií v živote jedinca, rodiny a spoločnosti,
- byť schopný hodnotiť možnosti a úspešnosť vlastnej sebarealizácie,
- poznať príklady úspešných jednotlivcov a inšpirovať sa nimi na profesijnej ceste,
- vedie vysvetliť význam vzdelávania pre uplatnenie sa na trhu práce,
- poznať podmienky, vylučujúce neúspešnosť jednotlivca a rodiny,
- vysvetliť základné príčiny a prejavy chudoby a podstatu bohatstva,
- orientovať sa v oblasti finančných inštitúcií (banky, poisťovne a pod.),
- orientovať sa v problematike ochrany práv spotrebiteľa a byť schopný uplatňovať ich,
- vysvetliť vzťah morálky a peňazí a význam zodpovedného správania sa.

Výkonové štandardy

V súlade s Národným štandardom finančnej gramotnosti žiak dokáže:

- vysvetliť vzťah medzi zachovaním životných hodnôt a uspokojovaním životných potrieb,
- objasniť funkciu peňazí ako prostriedku na zabezpečenie potrieb človeka, rodiny,
- vyjadriť hodnotu vecí ako výsledku práce,
- pomenovať základné charakteristiky bohatstva a chudoby vo vzťahu k peniazom,
- popísať fungovanie jednotlivca a rodiny v ekonomickej oblasti,
- aplikovať zásady hospodárnosti v životných situáciách,
- robiť osobné finančné rozhodnutia na základe zváženia alternatív a nieť za ne zodpovednosť,
- nájsť a vyhodnotiť informácie z rozmanitých zdrojov,
- vyhľadať a uplatniť nástroje na ochranu spotrebiteľov,

- zosúladiť životné potreby jednotlivca a rodiny s možnosťami ich zabezpečenia,
- vysvetliť vzdelanostné a pracovné predpoklady z hľadiska uspokojovania životných potrieb,
- identifikovať zdroje osobných príjmov,
- opísať faktory ovplyvňujúce výšku čistej mzdy a možnosti zabezpečenia jedinca a rodiny,
- diskutovať s úspešnými osobnosťami vo finančnej oblasti a možnosti inšpirovať sa nimi,
- vypracovať osobný finančný plán a systém finančných záznamov,
- popísať spôsob používania rôznych metód platenia,
- uplatniť spotrebiteľské zručnosti pri rozhodovaní o nákupe,
- vysvetliť význam a možnosti príspevkov na darcovstvo a filantropiu,
- získať základné informácie o jednotlivých druhoch spotrebných úverov,
- identifikovať náklady a prínosy jednotlivých typov úverov,
- opísať spôsoby, ako sa vyhnúť problémom so zadlžením alebo ako ich zvládnuť,
- diskutovať o možnostiach a význame sporenia,
- vysvetliť možnosti investovania a význam investovania a budovania majetku,
- vysvetliť spôsob regulácie a dohľadu nad finančnými trhmi,
- vysvetliť pojem riziko, vedieť identifikovať základné druhy rizík,
- vysvetliť systém zabezpečenia jedinca a rodiny pre prípad nepriaznivej situácie a staroby,
- popísať možnosti poistenia a vysvetliť rozdiel medzi nimi,
- vysvetliť podstatu a význam poistenia.

Výchovno-vzdelávacie stratégie

Vo vyučovacom predmete viac ako peniaze, sú pre utváranie a rozvíjanie kľúčových kompetencií potrebných pre osobný rozvoj, spoločenské začlenenie a zamestnanosť a aktívne občianstvo využívané výchovné a **vzdelávacie stratégie**, ktoré žiakom umožňujú:

komunikatívne a sociálno-interakčné spôsobilosti - kriticky hodnotiť zdroje informácií, vyhľadávať, a vytvárať informácie, analyzovať aktuálne životné situácie, zapamätať si podstatné fakty, sprostredkovať informácie vhodným spôsobom, správne interpretovať fakty a vyvodzovať z nich závery, vyjadrovať sa zrozumiteľne, výstižne prezentovať svoje názory, zdôvodňovať ich, argumentovať a diskutovať na aktuálnu tému, chápať význam učenia sa ako sociálneho procesu.

interpersonálne a intrapersonálne spôsobilosti - zapájať sa do spoločných aktivít, podieľať sa na tímovej práci, stanoviť si krátkodobé a dlhodobé ciele, predkladať návrhy, preukázať zodpovednosť za vymedzené úlohy a za seba samého, uznávať ľudské práva, objasňovať a aplikovať hodnotový systém a postoje, niesť zodpovednosť za vlastný rozvoj a možnosť aktívneho zapojenia sa do spoločnosti.

schopnosť tvorivo riešiť problémy - identifikovať problémy a formulovať ich, kriticky posúdiť informácie, zvoliť vhodné informačné zdroje a metódy na riešenie problému, stanoviť kritériá pre voľbu a realizáciu vhodného riešenia, operatívne korigovať postupy pri riešení problému, vedieť vyhodnocovať dopady uvážených a nerozvážnych rozhodnutí, využívať nadobudnuté poznatky v osobnom živote.

podnikateľské spôsobilosti - orientovať sa v rôznych informačných zdrojoch a údajoch a vedieť ich využívať, preukázať zodpovedný postoj k vlastnej profesijnej budúcnosti a ďalšiemu vzdelávaniu, poznať podstatu finančného zabezpečenia jedinca, rodiny a spoločnosti, plánovať osobné financie, poznať význam podnikania a uplatnenia sa na trhu práce, poznať možnosti a význam ďalšieho vzdelávania.

spôsobilosť využívať informačné technológie - vyhľadávať vhodné informačné zdroje z rôznych zdrojov v písomnej, grafickej alebo zvukovej forme, informácie evidovať, triediť, spracovávať a prezentovať vhodnou formou, efektívne využívať informačné a komunikačné technológie, byť mediálne gramotný, poznať základy informačnej bezpečnosti.

spôsobilosť byť demokratickým občanom - formulovať a prezentovať svoje postoje, preukázať zodpovednosť za svoje správanie, rozhodnutia zdravia, vyjadriť zodpovedný postoj k životnému prostrediu, globálnym ekonomickým problémom a stav spoločnosti ako celku.

Metódy vyučovania:

Pri vyučovaní predmetu viac ako peniaze sa budú využívať moderné interaktívne vyučovacie metódy zamerané na aktívne učenie sa žiakov v prepojení na praktické reálne životné situácie, ktoré vytvoria predpoklady vytvárania a korigovania názorov žiakov a celoživotné učenie sa.

Pre dosiahnutie vzdelávacích cieľov sa bude využívať:

Heuristická metóda – orientovaná na osvojovanie všeobecných vedomostí a zručností, rozvoj logiky a tvorivosti – brainstorming, riešenie problémov, situačné a inscenačné metódy, diskusia, beseda.

Informačno-receptívna metóda – orientovaná na osvojovanie vedomostí - práca so vzdelávacím portálom, a materiálmi s reálnej praxe, s informáciami v periodikách a na internete a s učebným zdrojom.

Reproduktívna metóda – orientovaná na upevňovanie vedomostí, rozvoj pamäti a reproduktívneho myslenia - interaktívna prednáška, diskusia, beseda, exkurzia, brainstorming, myšlienkové mapy.

Problémový výklad – orientuje sa na logické riešenie problémov a rozvoj vedeckého myslenia po etapách - riešenie problémov, prípadové štúdie, diskusia, beseda, myšlienkové mapy.

Formy vyučovania:

Frontálna práca – so všetkými žiakmi učiteľ rieši jeden alebo viac problémov.

Individuálna práca – každý žiak pracuje individuálne, nezávisle od ostatných žiakov, učiteľ sleduje prácu žiakov pôsobí ako poradca alebo tútor.

Skupinová práca – trieda je rozdelená na skupiny podľa riešeného problému, skupiny si organizujú prácu samostatne, učiteľ pozoruje prácu skupín a pôsobí ako koordinátor, poradca alebo tútor.

Pri vyučovaní sa využívajú **didaktické zásady**:

názornosti a spájania teórie s praxou, primeranosti, sústavnosti a postupnosti, aktivity a uvedomelosti, vedeckosti (rešpektovania najnovších informácií), trvácnosti vedomostí a všestranného rozvoja poznávacích schopností žiakov.

Hodnotenie žiakov vychádza z aktuálneho metodického pokynu na hodnotenie a klasifikáciu žiakov. Podľa rozhodnutia riaditeľ školy je možné vyučovať predmet aj ako neklasifikovaný.

V prípade, ak sa predmet neklasifikuje v hodnotení sa uvedie „absolvoval/absolvovala“ alebo „neabsolvoval/neabsolvovala“ v súlade so školským vzdelávacím programom.

V prípade, že predmet bude klasifikovaný, zohľadňuje sa nielen sumatívne, ale i formatívne hodnotenie. Hodnotenie a klasifikácia žiaka sa uskutočňuje ako priebežné hodnotenie a celkové hodnotenie. Priebežné hodnotenie bude postavené na plnení konkrétnych a splniteľných úloh so zameraním na diagnostikovanie a uplatňovanie osobného rozvoja žiaka, s možnosťou zažívať individuálny úspech a učiť sa na vlastných chybách, ktorých odstraňovanie napomáha rozvoju žiaka.

Obsah vzdelávania

Obsah vzdelávania môže byť na základe metodiky prispôbený úrovni vedomostí a spôsobilostí žiakov na základe vstupného testu prostredníctvom úloh a cvičení pre praktickú aplikáciu vedomostí. Počet vyučovacích hodín je uvedený pre dotáciu 33 h a za pomlčkou pre dotáciu 66 h.

Tematický celok / počet vyučovacích hodín celkom*	Obsahový štandard	
	Téma / počet vyučovacích hodín	Pojmy
Úvod / 1 - 1	Úvod do predmetu Vstupný test	Národný štandard finančnej gramotnosti, portál www.vzdelavanie.jaslovensko.sk
1. Peniaze / 3 - 6	1.1 Vznik peňazí	Inflácia, peniaze, tovarové peniaze, nominálna hodnota peňazí, bankovky, mince, mena, výmenný kurz, euro, Európska únia, Eurozóna, chudoba, bohatstvo, korupcia.
	1.2 Bohatstvo a chudoba	
	1.3 Vývoj slovenskej meny	
	1.4 Euromena	
	1.5 Hodnota peňazí	
	1.6 Cena vzdelania	
	1.7 Korupcia	
2. Naše príjmy a výdavky / 4 - 7	2.1 Príjmy za prácu	Mzda, minimálna mzda, životné minimum, podnikanie, formy podnikania, príjmy z podnikania, náklady, výsledok hospodárenia, zisk, strata, majetok, bohatstvo, čisté bohatstvo, renta, sociálne poistenie, podpora v nezamestnanosti, sociálna pomoc, štátna sociálna podpora, reklamácia, ochrana spotrebiteľa, úplatok, spoločensky zodpovedné podnikanie.
	2.2 Príjmy z podnikania	
	2.3 Príležitostné príjmy žiaka	
	2.4 Príjmy z majetku	
	2.5 Iné príjmy domácnosti	
	2.6 Príjmy od štátu	
	2.7 Ľudské potreby	
	2.8 Štruktúra výdavkov rodiny	
	2.9 Vplyv inflácie na príjmy a výdavky	

	2.10 Formy podnikania	
	2.10 Práva spotrebiteľa	
	2.11 Spoločensky zodpovedné podnikanie	
3. Riadenie financií / 3 - 6	3.1 Finančné plánovanie	Finančné plánovanie, rozpočet, finančné ciele, vzácnosť, alternatívne náklady, finančný poradca, finančný agend, finančné sprostredkovanie, daňový poradca.
	3.2 Rozpočet rodiny a jednotlivca	
	3.3 Verejné financie	
	3.4 Šetrenie	
4. Ako fungujú banky / 3 - 6	4.1 Vznik banky	Bankár, klient, ručiteľ, veriteľ, bezhotovostná operácia, úrok, prevod peňazí, Fond ochrany vkladov, Národná banka Slovenska, Európska centrálna banka, bežný účet, sporiaci účet, termínovaný účet, nominálna úroková miera, fixná úroková sadzba, poplatky, kreditná karta, debetná karta, kontokorent, úver, bonita klienta.
	4.2 Banky na Slovensku	
	4.3 Úrok	
	4.4 Národná banka Slovenska	
	4.5 Informácie o finančnom trhu	
	4.6 Možnosti uloženia peňazí	
	4.7 Možnosti požičania peňazí	
5. Ako a čím platíme / 5 - 9	6.1 Hotovostný platobný styk	Platobný styk, hotovostný a bezhotovostný platobný styk, pokladničný doklad, poštový peňažný poukaz, príkaz na úhradu, príkaz na inkaso, konštantný symbol, variabilný symbol, vkladná knižka na meno, termínovaný vklad, netermínovaný vklad, účet, bežný účet, študentský účet, číslo bankového účtu, disponibilný zostatok, úrok.
	6.2 Hotovostný platobný styk a obchodné banky	
	6.3 Formy platieb nahradzujúcich hotovosť	
	6.4 Bezhotovostný platobný	
	6.5 Peniaze v banke, druhy vkladov	
	6.6 Účet v banke	
	6.7 Študentský účet	
	6.8 Výpočet úrokov z vkladov	
	6.9 Ochrana vkladov	
6. Moderné bankové nástroje / 3 - 6	7.1 Elektronické bankovníctvo	Elektronické bankovníctvo, internetbanking, platobné karty, debetné karty, kreditné karty, PIN.
	7.2 Internetbanking	
	7.3 Platobná karta	
	7.4 Bezpečnosť pri používaní platobných kariet	
	7.5 Druhy platobných kariet poznáme	
7. Existuje niečo okrem peniaze / 3 - 7	8.1 Iné formy peňazí	Akcia, akcionár, akciová spoločnosť, burza cenných papierov, šek, dividenda, obligácia, zmenka, komodita, dlhopis, podielový fond, likvidita.
	8.2 Cenné papiere	
	8.3 Akcie	
	8.4 Dividendy	
	8.5 Nákup akcií. Portfólio	
	8.6 Investovanie	

8. Zadližiť sa rozumne / 3 -7	9.1 Úver	Úver, druhy úverov, dlžník, veriteľ, istina, úroková miera, úrok, RPMN, úverový limit, záložné právo, bonita klienta, hypotekárny úver, kontokorentný úver, rýchla pôžička, nebankové subjekty, exekúcia.
	9.2 Spotrebiteľské úvery	
	9.3 Umenie požičať si peniaze	
	9.4 Použitie úverovej kalkulačky	
	9.5 Výhody a nevýhody úveru	
	9.6 Podmienky získania úver	
9. Životné istoty a riziká / 3 -7	10.1 Rozdiel medzi sporením a investovaním	Poistenie, neživotné poistenie, sporenie, zákonné poistenie, komerčné poistenie, aktíva, pasíva, bonus, malus, riziko.
	10.2 Ako investovať	
	10.3 Riziko a poistenie	
Opakovanie / 2 -2	Opakovanie Výstupný test	Portál www.vzdelavanie.jaslovensko.sk

*počet vyučovacích hodín celkom pre dotáciu 33 h a pre dotáciu 66 h

Medzipredmetové vzťahy

Predmet informačná gramotnosť (viac ako peniaze) má interdisciplinárnu podstatu. Pri osvojovaní znalostí a spôsobilostí v rámci predmetu žiaci nadviažu na spoločné témy a medzipredmetové vzťahy s predmetmi ostatných vzdelávacích oblastí.

Učebné zdroje

Portál pre učiteľov i žiakov: www.viacakopeniaze.sk

Učebný materiál pre učiteľov: www.vzdelavanie.jaslovensko.sk

Metodický materiál pre učiteľov: www.vzdelavanie.jaslovensko.sk

Aktuálne informácie z periodík, materiálov finančných subjektov a internetu.